

Joanna Stepaniuk

ORCID: 0000-0003-4724-7687

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Nie tylko dyskusja. O partycypacyjnych formach i metodach organizacji młodzieżowych działających na terenie Ukrainy¹

**Not only a discussion. About participatory forms and methods
of youth organizations operating in the territory of Ukraine**

Słowa kluczowe: partycypacja, organizacje młodzieżowe, analiza dyskursu, młodzież, Ukraina

Keywords: participation, youth organizations, discourse analysis, youth, Ukraine

Streszczenie

Problematyka tekstu dotyczy różnych form i metod partycypacji wybranych ukraińskich organizacji młodzieżowych, które były szczególnie aktywne w 2018 r. Autorka omawia podstawowe założenia teoretyczne analizując zagadnienie partycypacji w odniesieniu do polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu. Następnie opisuje materiał badawczy oraz metody analizy zgromadzonych danych empirycznych. W ostatniej części artykułu autorka prezentuje najważniejsze konkluzje dotyczące „miękkich” i „twardych” form oraz metod partycypacji sześciu badanych organizacji młodzieżowych działających na terenie Ukrainy.

¹ Artykuł powstał w ramach realizacji projektu badawczego „Heterotopie obywatelstwa. Dyskurs edukacyjny i pedagogie militaryzacji w przestrzeniach organizacji młodzieżowych. Ujęcie analityczno-krytyczne i porównawcze”. OPUS 18 Grant Narodowego Centrum Nauki nr 2019/35/B/HS6/01365, <http://heterotopie.obywatelstwa.ukw.edu.pl/>.

Abstract

The subject of the text concerns various forms and methods of the participation of selected Ukrainian youth organizations, which were particularly active in 2018. The author discusses the basic theoretical assumptions by analyzing the issue of participation in relation to Polish and foreign literature of the subject. Then, she describes the research material and methods of analysis of the collected empirical data. In the last part of the article, the author presents the most important conclusions regarding the „soft” and „hard” forms and methods of the participation of six youth organizations operating in Ukraine.

Wstęp

Dyskusja jako metoda aktywizacji słuchaczy (odbiorców) znajduje zastosowanie w różnych naukach społecznych, tj. socjologia, pedagogika, psychologia czy filozofia. Dyskusja (łac. *discussio* – badanie, dyskusja; *discutere* – rozstrzygać, wyjaśniać) to dialog, którego uczestnicy, a więc partycypanci, różniąc się poglądami albo domniemając istnienie dotychczas nieujawnionych różnic w poglądach, prezentują własne stanowisko, wspierając je argumentami oraz – ewentualnie – zwalczając niezgodne stanowiska innych uczestników². Debaty i polemiki naukowe przyczyniają się nie tylko do rozwijania danej dziedziny nauki, ale przede wszystkim umożliwiają uczestnikom wymianę poglądów, opinii, zdań na dany temat. Komunikacja może odbywać się w sposób werbalny, jak i niewerbalny. Jej skuteczność zależy nie tylko od jakości przekazywanego komunikatu, bowiem istotne jest również zaangażowanie odbiorców. Dzięki temu możliwe jest zweryfikowanie podejścia naukowego na dany temat z jego subiektywną oceną. Dyskusja jest nie tylko metodą dialogu wykorzystywaną w celach naukowych, również znajduje ona szerokie zastosowanie w codziennych praktykach prowadzenia analiz, polemik i rozstrzygnięć sporów.

Problematyka niniejszego tekstu nawiązuje do praktycznego wymiaru i sensu dyskusji postrzeganej jako metoda i forma partycypacji organizacji młodzieżowych działających na terenie Ukrainy. Analiza zebranego materiału badawczego pokazuje, iż badane organizacje w swojej działalności odwołują się nie tylko do dyskusji, ale również stosują inne formy i metody partycypacji, które omawiam w dalszej części tekstu.

² W. Leszek, *Zasady wymiany informacji naukowej*, „TRIBOLOGIA” 2012, nr 6, s. 11.

Podstawowe założenia teoretyczne

Obecna sytuacja społeczno-polityczna w Ukrainie jest dobrym momentem do zastanowienia się nad kondycją organizacji młodzieżowych. W tym celu należy przeanalizować ich działania i pokusić się o refleksję w zakresie tego co było i minimalnie odnieść się do aktualnych wydarzeń i tego, co być może nastąpi. Jednym z najważniejszych zagadnień, które wymaga bardziej szczegółowego omówienia jest zagadnienie partycypacji. W piśmiennictwie ukraińskim można odnaleźć wiele wątków nawiązujących do tematyki postaw proobywatelskich oraz prospołecznych, a także odnoszących się do przykładów zaangażowania społeczności nie tylko w wymiarze lokalnym, ale również regionalnym i krajowym. W Ukrainie propagowane są działania edukacyjne mające zachęcić mieszkańców poszczególnych miast i wsi do partycypacji na rzecz najbliższego otoczenia. Promowany jest przekaz o tym, że otwarty i bezpłatny dostęp do tego rodzaju wydarzeń stwarza możliwości udziału wszystkich zainteresowanych edukatorów, chcących zdobyć nowe doświadczenia i umiejętności w zakresie wdrażania i zachęcania młodych ludzi do partycypacji. Przykładowe formy i metody partycypacji młodzieży ukraińskiej zostały określone w jednym z najważniejszych dokumentów z tego obszaru, a mianowicie w Poprawionej Europejskiej Karce Uczestnictwa (*Переглянутаї Європейської хартії участі*). Na poziomie lokalnym i regionalnym młodzież jest wdrażana do współodpowiedzialności i poczucia obowiązku za swoje najbliższe otoczenie. Młodzi ludzie uczą się metod wpływania na własne życie, a także uświadamia się im, jakie mają prawa demokratyczne. W Poprawionej Europejskiej Karce Uczestnictwa podkreśla się konieczność zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w proces tworzenia przestrzeni społeczno-kulturowej, w której młodzież ma funkcjonować. Jednocześnie akcentuje się znaczenie praw młodzieży: „młodzi ludzie mają prawo uczestniczyć w procesach demokratycznych strukturach i procesach naszych społeczeństw. Mają prawo do bycia wysłuchanym i podejmowania własnych decyzji w sprawach, które będą miały wpływ na nich i ich życie” [„молоді люди мають право брати участь у демократичних структурах і процесах наших суспільств. Вони мають право бути почутими і приймати свої власні рішення з питань, які будуть впливати на них і їхнє життя”]³. Warto podkreślić, że wyraźnie neguje się tylko symboliczny udział młodzieży w życiu politycznym i społecznym kraju „(...) władze będą mogły

³ Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи, *Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті*, Council of Europe 2015, s. 6, <https://rm.coe.int/168071b58f> [dostęp: 25.07.2022].

uniknąć ryzyka angażowania młodych ludzi w sposób wyłącznie symboliczny” [„(...) органи власти зможуть уникнути ризику залучення молодих людей виключно символічними способами”]⁴. Problem znaczenia władz lokalnych w kontekście ich wpływu na angażowanie się młodych ludzi w życie lokalnej i regionalnej społeczności został wyraźnie zauważony w Kartce oraz wszelkich poradnikach oraz podręcznikach opracowanych na jej podstawie dopuszczonych do użytku w Ukrainie. „Sama Karta została stworzona przez młodych ludzi, grupę młodych ludzi i mieszkańców oraz władze regionalne, które pracowały razem jako równorzędni partnerzy. Karta skierowana jest głównie do władz lokalnych i regionalnych w celu zapewnienia realizacji polityk sektorowych i będzie przydatna zarówno dla młodych ludzi, jak i innych obywateli” [„Сама Хартія була створена групою, що складалась з молодих людей та представників місцевих та регіональних органів влади, які працювали спільно, як рівнозначні партнери. Хартія адресована, головним чином, представникам місцевих та регіональних органів влади для забезпечення реалізації секторних політик і буде корисною як молоді, так і іншим громадянам”]⁵.

Олена Глазкова, Олена Черних, Ольга Донець і інші (2021) odwołując się do wytycznych Rady Europy w zakresie zmienionej Europejskiej Karty Uczestnictwa Młodzieży w życiu lokalnym i regionalnym, zauważają, że: „zapewnienie uczestnictwa młodzieży jest jedną z zasad polityki młodzieżowej. Uczestnictwo oznacza posiadanie prawa, środków, przestrzeni, możliwości i, jeśli to konieczne, wsparcia w udziale i wpływie na podejmowane decyzje, a także udział w różnych działaniach i procesach w celu zbudowania lepszego społeczeństwa” [„Забезпечення участі молоді є одним із принципів молодіжної політики. Участь означає мати право, засоби, простір, можливості і, якщо необхідно, підтримку в участі та впливі на прийняття рішень, а також участь у різноманітних заходах і процесах з метою побудови кращого суспільства”]⁶. Jednocześnie ci sami autorzy pokazują rangę, znaczenie i wartość partycypacji młodzieży, pisząc: „projekty partycypacyjne młodzieży nie są pozbawione znaczenia i wartości.

⁴ Ibidem, s. 7.

⁵ Молодіжний Департамент Ради Європи, „Скажи Своє Слово!”. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті, Біла Церква 2015–2016, s. 7, <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/332/UEY.pdf> [dostęp: 22.08.2022].

⁶ О. Глазкова, О. Черних, О. Донець, Н. Боярський, Ю. Єлфімова, *Участь молоді: нотатник для молодіжних центрів*, Проект «Молодь за демократію в Україні», Рада Європи, Міністерство Молоді та Спорту України 2021, s. 19–20, <https://rm.coe.int/notebook-on-youth-participation-for-youth-centres-yfdua/1680a4e8a8> [dostęp: 21.08.2022].

Organizatorzy projektów i wszyscy uczestnicy/uczestniczki muszą zrozumieć, czego potrzebują i co muszą zapewnić do osiągnięcia efektywnego uczestnictwa młodych ludzi” [„Проекты участі молоді не позбавлені значення та цінностей. Організатори проекту та всі учасники/учасниці мають розуміти, чого вони потребують, та що їм слід забезпечити для досягнення ефективної участі молодих людей”]⁷.

Максим Єлігулашвілі, Оксана Ємшина-Гоцко, Олександра Козорог, Вікторія Романюк (2021), omawiając partycypację ukraińskiej młodzieży w życiu społeczności, odwołują się do trzech podstawowych zasad uczestnictwa, które są zawarte w modelu Marka Jansa i Kurta De Backera (2002). Pierwsza zasada **uczestnictwo oparte na wyzwaniach** (*участь заснована на викликах*) wiąże się z udziałem młodych ludzi w interesujących dla nich życiowych zagadnieniach). Druga zasada to **uczestnictwo oparte na zdolności** (*участь заснована на спроможності*) i oznacza, że wszystkie projekty i inicjatywy mają uwzględniać posiadane umiejętności, wiedzę i zdolności młodych ludzi lub ich zdobycie powinno być zapewnione w trakcie realizacji projektów. Ostatnia zasada - **uczestnictwo oparte na połączeniach/związках** (*участь заснована на зв'язках*) wiąże się z tym, że młodzież nie powinna być pomijana w społeczności, na zasadzie osobno „graj w swoją grę”/окремо «бавитися у свою гру», ważne jest, aby była częścią społeczności, społeczeństwa i wspólnie ze wszystkimi działała, a także rozwiązywała bieżące problemy⁸.

Analiza publikacji poświęconych zagadnieniu partycypacji pokazuje, że pojęcie to jest różnie rozumiane przez przedstawicieli poszczególnych grup. Sposób postrzegania i interpretowania działań partycypacyjnych zależy od pełnionej roli, a także statusu i funkcji danej osoby. Poniższa wypowiedź stanowi potwierdzenie, w jaki sposób perspektywa rozumienia partycypacji zmienia się w zależności od tego, kto poddaje ją refleksji. „Osoby pracujące z młodzieżą, organizacje młodzieżowe, władze lokalne różnie podchodzą do koncepcji partycypacji, w zależności od środowiska i doświadczenia” [„Молодіжні працівники, молодіжні організації, місцеві органи влади розглядають поняття участі порізно, в залежності від їхнього оточення та досвіду”]⁹.

⁷ Ibidem, s. 19.

⁸ М. Єлігулашвілі, О. Ємшина-Гоцко, О. Козорог, В. Романюк, *Соціальна згуртованість через участь молоді: посібник для тренерів*, Київ 2021, s. 115; M. Jans, K. De Backer, *Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council YeP! 2002.

⁹ Молодіжний Департамент Ради Європи, „Скажи Своє Слово!”. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей..., op.cit., s. 11.

W 2017 r. Centrum Nowa Europa («*Нова Європа*») i Fundacja Friedricha Eberta (*Фонд ім. Фрідріха Еберта*) we współpracy z socjologiczną firmą GFK Ukraine przeprowadzili ogólnoukraiński sondaż, którego wyniki pokazują, że młodzież w większości nie interesuje się polityką. Badanie to stało się jedną z najbardziej wszechstronnych prób zrozumienia i docenienia nastrojów ukraińskiej młodzieży nie tylko w ostatnich latach, ale być może i całej historii niepodległej Ukrainy¹⁰. Ponad 60% (wg danych 65%) młodych ludzi mieszkających na terenie Ukrainy nie jest w ogóle zainteresowana lub raczej nie interesuje się polityką. Badacze zauważają, iż tendencja zainteresowania sytuacją polityczną wśród młodzieży maleje wraz z wiekiem, bowiem 55% respondentów w wieku 15–17 lat w ogóle nie interesuje się polityką, a w grupie wiekowej 25–29 lat tylko 36% deklaruje zainteresowanie sytuacją polityczną¹¹. Dlatego warto przeanalizować realne działania wybranych organizacji młodzieżowych działających w Ukrainie, aby przyjrzeć się jak faktycznie kształtuje się partycypacja młodych ludzi. Pogłębiona analiza różnych form i metod zaangażowania młodych ludzi pozwoli na diagnozę tego w jaki rzeczywistość sposób młodzież uczestniczy w życiu społeczności na poziomie lokalnym i regionalnym.

Materiał badawczy i metody analizy

W okresie od kwietnia 2022 r. do czerwca 2022 r. dokonałam analizy materiału empirycznego w zakresie metod i form partycypacji organizacji młodzieżowych prowadzących działalność na terenie Ukrainy. Analizując zebrane dane poszukiwałam odpowiedzi na następujące pytanie badawcze: **Jakie formy i metody partycypacji przejawiają organizacje młodzieżowe działające na terenie Ukrainy?** Zapoznałam się i przeanalizowałam 265 dokumentów, które dotyczyły działalności organizacji młodzieżowych w 2018 r. Wśród nich były zarówno pliki tekstowe, jak i dokumenty video. Narzędziem ułatwiającym analizę treści zgromadzonych dokumentów tekstowych i wizualnych był program komputerowy ATLAS t.i. 9. W badaniach zastosowałam krytyczne podejście do analizy dyskursu.

¹⁰ К. Зарембо, *Результати загальнонаціонального опитування. Українське покоління Z: цінності та орієнтири*, Київ 2017, s. 5, http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf [dostęp: 21.09.2022].

¹¹ І. Колдомасов, *Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність*, 2019. <https://www.prostir.ua/?focus=hromadska-ta-politychna-aktyvnist-molodi-suchasna-dijisnist> [dostęp: 15.08.2022].

KAD (*critical discourse analysis*) jest grupą podejść, które konstytuowane są na różnych poziomach¹². Henry Widdowson zauważa, że analiza dyskursu jest od wielu lat bardzo żywym polem aktywności, problemem jest określenie, czym ona właściwie jest. Natomiast ogólny akceptowany pogląd mówi o tym, że jest to coś, co ma związek z językiem „ponad” lub „poza” zdaniem¹³. Violetta Kopińska, odwołując się do Michaela Meyera, przedstawia trzy poziomy analizy dyskursu: programowy, społeczny i historyczny. Ten pierwszy oznacza, że konkretne podejście reprezentowane w ramach krytycznej analizy dyskursu (KAD) wiąże się z wyborem dotyczącym przedmiotu badań, teoretycznych założeń oraz metod łączących teorię z problematyką badawczą. Poziom społeczny odnosi się do formowania się określonej grupy badaczy i badaczek, stanowiącej charakterystyczną, wyróżniającą się część społeczności naukowej. Z kolei poziom historyczny wiąże się z konkretnym podejściem do krytycznej analizy dyskursu, które wyznaczone jest również określonym miejscem i czasem¹⁴.

Przedmiotem analiz podejmowanych w ramach KAD mogą być naturalne i spontaniczne sposoby wypowiedzania się. W tym aspekcie krytyczna analiza dyskursu umożliwia poznanie przekonań, wierzeń, systemów wartości danej społeczności¹⁵. Przyjmuje się również, że zainteresowanie przedstawicieli nauk społecznych językiem i jego społecznym użyciem jest naturalną konsekwencją nieustannego pogłębiania i scalania się wiedzy na temat procesów poznawczych i zagadnień komunikacji człowieka¹⁶. Jednocześnie analiza dyskursu odnosi się również do istniejących już w przestrzeni publicznej tekstów i wynikających z nich obrazów światów społecznych i relacji dominacji¹⁷. Najczęściej są to oficjalne dokumenty życia publicznego, przekazy mediów masowych. Ruth Wodak zauważa, że wśród dokumentów poddawanych analizie są również „przemówienia polityczne, zogniskowane wywiady grupowe, media, Internet, wywiady, dokumenty opisujące założenia polityki publicznej”¹⁸.

¹² M. Meyer, *Between theory, method, and politics: positioning of the approaches of CDA*, [w:] *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak, M. Meyer, London 2001, s. 14.

¹³ H.G. Widdowson, *Text, Context, Pretext. Critical Issues in Discourse Analysis*, Oxford 2004, s. 1.

¹⁴ V. Kopińska, *Krytyczna analiza dyskursu – podstawowe założenia, implikacje, zastosowanie*, „Rocznik Andragogiczny” 2016, t. 23, s. 313; M. Meyer, *Between theory, method, and politics: positioning...*, op.cit., s. 14–15.

¹⁵ K. Biskupska, *Analiza dyskursu i krytyczna analiza dyskursu*, [w:] *Współczesne teorie społeczne. W kręgu ujęć paradygmatycznych*, red. M.S. Szczepański, A. Śliz, Opole 2014, s. 379.

¹⁶ Ibidem, s. 373.

¹⁷ Ibidem, s. 379–380.

¹⁸ R. Wodak, *Wstęp: badania nad dyskursem. Ważne pojęcia i terminy*, [w:] *Jakościowa analiza dyskursu w naukach społecznych*, red. J. Wodak, M. Krzyżanowski, Warszawa 2011, s. 12; zob. R. Wodak,

Podczas badań przeanalizowałam dokumenty tekstowe i pliki audio, które były udostępnione na stronach internetowych, a także profilach społecznościowych przez sześć wybranych organizacji młodzieżowych, tj.: **Budujemy Ukrainę Razem** (*Будуємо Україну Разом/БУР*), **UKRAINER** (*УКРАЇNER*), **Fundacja Regionalnych Inicjatyw** (*Фундація Регіональних Ініціатив/ФРІ*), **Młodzieżowy Korpus/JUNKOR** (*Юнацький Корпус/ЮнКор*), **PŁAST** (*Пласт*), **Młodzieżowych Kongres Nacjonalistyczny** (*Молодіжний Націоналістичний Конгрес/МНК*). Poniżej przedstawiam wyniki analizy treści dotyczącej „miękkich” i „twardych” form i metod partycypacji.

„Miękkie” i „twarde” formy oraz metody partycypacji organizacji młodzieżowych działających w Ukrainie – wybrane przykłady

Od kilku lat w różnych dziedzinach aktywności zawodowej i wolontarystycznej wszelkie kwestie dotyczące kierowania ludźmi czy też zarządzania zasobami ludzkimi dzieli się na umiejętności miękkie lub twarde. Trudno określić, które z tych kompetencji są nadrzędne. Z pewnością obie kategorie są niezbędne w realizacji założonego celu działania każdej organizacji. Analizując materiał empiryczny dotyczący metod i form partycypacji organizacji młodzieżowych starałam się odnaleźć zarówno miękkie, jak i twarde formy uczestnictwa młodych ludzi w różnych działaniach realizowanych na terenie Ukrainy. Przeglądając zgromadzone dane skupiałam się na tym, aby nie tylko wyróżnić dyskusję jako istotną formę i metodę partycypacji. Zależało mi również na ukazaniu kluczowych działań, które realizowane były za pomocą innych metod i form uczestnictwa młodzieży. Metody i formy „miękkie” w moim rozumieniu odnoszą się do wszelkich wewnętrznych kompetencji, które zdobywają członkowie organizacji oraz sama organizacja w toku podejmowanych działań projektowych. Ważne są zatem efekty „niewidoczne dla oczu”, ale mające znaczenia w procesie wychowania i samorozwoju młodych ludzi. Z kolei opisując „twarde” formy i metody partycypacji prezentuję przykłady wymiernych wskaźników różnych działań, które zechciały ujawnić poszczególne organizacje.

Pierwszą badaną organizacją młodzieżową, która przejawia zarówno „miękkie”, jak i twarde formy oraz metody partycypacji jest **BUR/ Budujemy Ukrainę**

Razem (*Будуємо Україну Разом*). Sama nazwa organizacji sugeruje aspekt wspólnotowości i solidarności grupowej („zbudujemy razem”), który jest wyznacznikiem działań podejmowanych przez jej członków w ramach własnej grupy, jak i celów realizowanych grupowo na rzecz innej grupy, czy też społeczności. Członkowie BUR zachęcają do łączenia się ludzi i podejmowania wspólnych działań, w celu tworzenia tzw. mostu komunikacji między Ukraincami (plik 11:2 p 1, 1035 × 141 in *Про нас – Будуємо Україну Разом* (1).pdf, źródło: ATLAS t.i.). Ten przykład obrazuje zarówno charakter działań organizacji, jak i znaczenie miękkiego wymiaru partycypacji. Podejmując miękkie formy i metody działania członkowie BUR koncentrują się na rozbudowaniu społecznej świadomości, a także praktykowaniu akcji wzajemnej pomocy. Organizacja inicjuje również wydarzenia wymagające zastosowania twardej formy partycypacji mające odzwierciedlenie we wskaźniku ilościowym, np. organizowanie BUR-obozów, które miały odpowiadać na edukacyjno-wychowawcze potrzeby młodych ludzi (9:5 p 1, 440 × 305 in *Активності – Будуємо Україну Разом* (1).pdf, źródło: ATLAS t.i.).

Drugą badaną organizacją młodzieżową, której działania są ukierunkowane na partycypację realizowaną w większości za pomocą miękkich metod i form jest **UKRAINER** (*UKRAÏNER*). Młodzi ludzie utożsamiający się z tą organizacją jasno określają zarówno celowość, jak i potrzebę uczestnictwa w podejmowanych inicjatywach na rzecz najbliższego otoczenia: „my możemy coś zmienić, dlatego nastawiamy się na współpracę z młodzieżą, by przełamać skróconą młodość, temu staramy się współpracować z młodzieżą, to zrozumiałe (...)” (1:5 3m 20s in *Роми Львова · Ukraïner*; ATLAS t.i.). UKRAINER założone cele realizuje za pomocą różnych miękkich metod, tj. dyskusja, pokaz, lekcje.

Fundacja Regionalnych Inicjatyw – FRI (*Фундація Регіональних Ініціатив*) partycypację na rzecz lokalnej społeczności podejmuje często za pomocą dyskusji zachęcając młodzież do poznawania nowych ludzi, jak i aktywnego udziału w różnych wydarzeniach, m.in. poprzez zadawanie pytań i uzyskiwanie na nie odpowiedzi (15:5 p 1 in *Психолог у Рівному розповіла про відносини*.pdf; źródło: ATLAS t.i.). Członkowie FRI realizują również oddolne działania mające aktywizować okolicznych mieszkańców. Metody i formy partycypacji podejmowane przez tę organizację dotyczą nie tylko wypracowania i ukazania miękkich umiejętności, bowiem wiele inicjatyw powstaje poprzez twardą formę partycypacji. Obrazuje to przykład ogólnoukraińskiej akcji domagającej się śledztwa w sprawie przestępstw przeciwko działaczom, dziennikarzom i osobom publicznym. Do akcji poza Kijowem włączyły się także inne miasta tj.: Mikołajów, Lwów, Odessa, Winnica i Charków (24:2 p 1 in *ФРІ провела акцію з вимогою*

розслідування злочинів проти активістів, журналістів та громадських діяч. pdf; źródło: ATLAS t.i).

Czwartą badaną organizacją jest **Młodzieżowy Korpus/JUNKOR** (*Юнацький Корпус*). Misja, podejmowane działania i sposoby realizacji przynależności w ramach Młodzieżowego Korpusu mają charakter narodowo-patriotyczny, a wszelkie działania w ramach partycypacji realizowane są za pomocą twardych form i metod. Uczestnicy wykazują tendencję pewności siebie, siły i słuszności w zakresie podejmowanych inicjatyw. Uczestnictwo członków organizacji jest twardo określone w kategorii „my”, w której podobieństwo odgrywa kluczową rolę. W JUNKOR obowiązują zatem jasne kryteria doboru osób do organizacji: „Jesteśmy tymi samymi ludźmi co ty. Mieszkamy obok ciebie, spacerujemy tymi samymi ulicami. Tak, jak Ty uczymy się i pracujemy. Jeździmy z Tobą tym samym pojazdem i czytamy te same książki co Ty” (61:3 p 1 in *Хто ми.pdf*; źródło: ATLAS t.i.).

Piąta organizacja - **Młodzieżowy Kongres Nacjonalistyczny/MHK** (*Молодіжний Націоналістичний Конгрес/ МНК*) prowadzi działania w podobnym nurcie do JUNKOR. MHK jest zwolennikiem działań zdecydowanych, realizowanych za pomocą twardych form, często bezprecedensowych typu: „czystka/czyszczenie wroga na tyłach”. Przynależność do organizacji ma formę członkostwa i MHK nie uwzględnia zaangażowania przypadkowych osób pochodzących z lokalnej społeczności, tak jak to było możliwe w przypadku np. BUR. Młodzieżowy Kongres Nacjonalistyczny, realizując niektóre inicjatywy, przejawia aprobatę wobec działalności wolontariuszy, bowiem solidaryzuje się z nimi i docenia ich pracę. Poza reprezentowaniem twardych form i metod partycypacji organizacja zapewnia swoim działaczom udział w owocnych dyskusjach i rozmowach o tym: jak funkcjonuje państwo i Kancelaria Prezydenta? jak związana jest ze sobą Najwyższa Rada, Gabinety Ministerstw? (96:3 ¶ 8 in *AT_Archiwum_MNF_2018.docx*; źródło: ATLAS t.i). Młodzieżowy Kongres Nacjonalistyczny propagowanie wszelkich działań partycypacyjnych prowadzi za pomocą twardych form poprzez ambitną dokumentację fotograficzną i promocyjną podejmowanych inicjatyw.

Ostatnią badaną przeze mnie organizacją młodzieżową jest **PŁAST** (*Пласт*). Realizując założony cel członkowie PŁAST koncentrują się zarówno na miękkich, jak i twardych formach partycypacji, stosują zatem metody uczestnictwa oparte na dyskusji, rozmowie, jak i działaniach wymagających ilościowego zaangażowania. W inicjatywach PŁAST biorą udział zarówno dzieci, jak i młodzież. Członkowie tej organizacji doceniają to, że podczas wspólnych spotkań i inicjatyw mają możliwość dzielenia się wrażeniami (109:2 p 1 in *Криворізькі пластики відзначили Відкриття Пластового Року урочистою ходою – Пласт.pdf*;

źródło: ATLAS t.i). Bardzo wiele działań realizowanych przez tę organizację ma miękką formę partycypacji. Natomiast przekaz formułowany jest za pomocą języka mającego cechy żargonu młodzieżowego adekwatnie dostosowanego do wieku uczestników. Niektóre z podejmowanych inicjatyw są bardzo szczegółowo opisane i występują w nich wątki przygodowo-fantastyczne, tj. „samochód DeLorian przewiózł młodych mężczyzn i młode kobiety do „Czasu Prymitywnego”, gdzie wszystko po raz pierwszy zrobili ludzie, gdzie wszystko trzeba było osiągnąć samemu, bez narzędzi pomocniczych” (103:2 p 1 in 4-11 липня відбувався табір станиці Старий Самбір «ДеЛоріан» – Пласт.pdf; źródło: ATLAS t.i). PŁAST jest organizacją młodzieżową, której celem jest kształtowanie u młodych ludzi poczucia jedności i wspólnotowości.

Każda z opisanych organizacji zapewnia młodym ludziom podejmowanie własnych inicjatyw po to, aby przyczynić się do tworzenia bardziej sprawiedliwego świata, w którym nadrzędna jest pomysłowość i przedsiębiorczość umożliwiające aktywne zaangażowanie obywatelskie realizowane zarówno dzięki miękkim, jak i twardym formom oraz metodom partycypacji.

Podsumowanie

Zainteresowanie badawcze problematyką metod i form partycypacji ukraińskich organizacji młodzieżowych jest szczególnie ważne w momencie jak wydarzenia z 2018 r. związane z obchodami 100-lecia państwowości Ukrainy, wypadają niespełna cztery lata po rozpoczętym konflikcie zbrojnym we wschodniej części kraju i prawie sześć lat przed tym, jak i inne regiony w lutym 2022 r. zostały objęte stanem wojennym. Nie bez znaczenia trwająca od kilku lat niestabilna sytuacja społeczno-polityczna w Ukrainie na tle konfliktu zbrojnego zachęca do refleksji nad dynamiką partycypacji, postawienia ważnego pytania o kondycję młodzieżowych organizacji ukraińskich, próby zastanowienia się nad tym jak kształtowało się uczestnictwo młodych ludzi w życiu politycznym i społecznym ich kraju w 2018 r., w okresie obchodów niepodległości, odbywających się w warunkach zaburzonego poczucia bezpieczeństwa państwowego i obywatelskiego.

Wśród analizowanych sześciu wybranych organizacji młodzieżowych działających na terenie Ukrainy można wyróżnić takie, które podejmowane inicjatywy koncentrują najczęściej wokół miękkich form i metod uczestnictwa (np. BUR, UKRAINER), jak i organizacje podejmujące twarde działania partycypacyjne (tj. JUNKOR, Młodzieżowy Kongres Nacjonalistyczny). Jednocześnie pomysły

i projekty młodych ludzi, realizowane za pomocą różnych form i metod partycypacji, propagowane w poszczególnych organizacjach w niektórych przypadkach są dosyć zbieżne, ale czasami bywają również mocno odmienne lub wręcz wykluczają się. Wynika to z tego, iż każda z badanych organizacji młodzieżowych swoją działalność opiera na podstawie wypracowanej i przyjętej, typowej dla siebie misji, jak i założonego charakteru działań.

Bibliografia

- Biskupska K., *Analiza dyskursu i krytyczna analiza dyskursu*, [w:] *Współczesne teorie społeczne. W kręgu ujęć paradygmatycznych*, red. M.S. Szczepański, A. Śliz, Opole 2014.
- Глазкова О., Черних О., Донець О., Боярський Н., Єлфімова Ю., *Участь молоді: нотатник для молодіжних центрів*, Проект «Молодь за демократію в Україні», Рада Європи, Міністерство Молоді та Спорту України 2021, <https://rm.coe.int/notebook-on-youth-participation-for-youth-centres-yfdua/1680a4e8a8>.
- Jans M., De Backer K., *Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council YeP! 2002.
- Єлігулашвілі М., Ємшина-Гоцко О., Козорог О., Романюк В., *Соціальна згуртованість через участь молоді: посібник для тренерів*, Київ 2021.
- Колдомасов І., *Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність*, 2019, <https://www.prostir.ua/?focus=hromadska-ta-politychna-aktyvnist-molodi-suchasna-dijsnist>.
- Копіńska V., *Krytyczna analiza dyskursu – podstawowe założenia, implikacje, zastosowanie*, „Rocznik Andragogiczny” 2016, t. 23.
- Leszek W., *Zasady wymiany informacji naukowej*, „TRIBOLOGIA” 2012, nr 6.
- Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи, *Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті*, Council of Europe 2015, <https://rm.coe.int/168071b58f>.
- Meyer M., *Between theory, method, and politics: positioning of the approaches of CDA*, [w:] *Methods of Critical Discourse Analysis*, red. R. Wodak, M. Meyer, London 2001.
- Молодіжний Департамент Ради Європи, *„Скажи Своє Слово!”. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті*, Біла Церква 2015-2016, <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/332/UEY.pdf>.
- Pliki tekstowe i pliki video zgromadzone i zakodowane w programie ATLAS t.i.9. w ramach realizacji projektu badawczego „Heterotopie obywatelstwa. Dyskurs edu-

kacyjny i pedagogie militaryzacji w przestrzeniach organizacji młodzieżowych. Ujęcie analityczno-krytyczne i porównawcze". OPUS 18 Grant Narodowego Centrum Nauki nr 2019/35/B/HS6/01365. <http://heterotopie.obywatelstwa.ukw.edu.pl/>.

Widdowson H.G., *Text, Context, Pretext. Critical Issues in Discourse Analysis*, Oxford 2004.

Wodak R., Meyer M., *Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory and Methodology*, [w:] *Methods of Discourse Analysis*, red. R. Wodak, M. Meyer, London 2009.

Wodak R., *Wstęp: badania nad dyskursem. Ważne pojęcia i terminy*, [w:] *Jakościowa analiza dyskursu w naukach społecznych*, red. J. Wodak, M. Krzyżanowski, Warszawa 2011.

Зарембо К., *Результати загальнонаціонального опитування. Українське покоління Z: цінності та орієнтири*, Київ 2017, http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf.